

Характеризуючи підріст в міру зменшення кількості представників різних видів можна виділити такі деревні породи: *Fraxinus excelsior* L., *Fraxinus pennsylvanica* Marshall, *Fraxinus pennsylvanica* Marshall var. *lanceolata* (Borkh.) Sarg., *Fraxinus pennsylvanica* var. *pennsylvanica* Marshall, *Quercus robur* L., *Quercus rubra* L., *Acer pseudoplatanus* L., *Acer platanoides* L., *A. campestre* L., *A. tataricum* L., *Robinia pseudoacacia* L., *Gleditsia triacanthos* L., *Acer negundo* L., *Prunus cerasifera* Ehrh., *P. serotina* Ehrh., *P. virginiana* L., *P. padus* L., *Prunus mahaleb* L., *Ulmus pumila* L., *Ulmus laevis* Pall., *Celtis occidentalis* L., *Pyrus communis* L., *Prunus tomentosa* Thunb., *Crataegus monogyna* Jacq., *Crataegus succulenta* Schrad. ex Link. Підріст щільний, зімкнений, місцями переходить у жердинник. Чисельним є самосів зазначених видів. Рослини здорові, сильні.

У чагарниковому ярусі присутні: *Sambucus nigra* L., *Rubus caesius* L., *Euonymus europaeus* L., *Cotoneaster multiflorus* Bunge, *Cotoneaster splendens* Flinck & B. Hylmo., *Lonicera tatarica* L., *L. ruprechtiana* Regel., *Lonicera maackii* (Rupr.) Maxim. Також на досліджуваній території є ліани, які представлені видами: *Humulus lupulus* L., *Parthenocissus quinquefolia* Planch., *Menispermum davuricum* D.C., *Clematis vitalba* L.

Отже, на підставі усіх зазначених фактів можна зробити висновок, що штучний деревостан вивченого нами насадження, який складається переважно із ажурнокронних рослин, є перестиглим, знаходиться на стадії старіння та руйнації, досягши цього стану в умовах міста у віці близько 60 років. На зміну йому формується новий підріст, переважно з рослин напіважурнокронних, напівщільнокронних та щільнокронних. Серед рослин підросту цікавими є наявність великої кількості представників родів ясен, дуб та клен, що може певною мірою свідчити, про можливість формування в цих умовах, за невтручання людини, угруповань, подібних до байрачних кленово-ясеневих дібров, що представлені в умовах північного степового Придніпров'я як екстразонального типу рослинності.

Література

1. Проект організації території Ботанічного саду як установи природно-заповідного фонду України Дніпропетровського національного університету. Проектні рішення / за ред. Т.Ф. Панченка. – К. : Изд-во "Міністерство регіонального розвитку та будівництва України. Державне підприємство науково-дослідний і проектний ін-т містобудування", 2007. – Т. 2. – 44 с.
2. Быков Б.А. Геоботаника / Б.А. Быков. – Изд. 2-ое, [перераб. и доп.]. – Алма-Ата : Изд-во АН Каз.ССР, 1957. – 382 с.
3. Шенников А.П. Введение в геоботанику / А.П. Шенников. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1964. – 447 с.
4. Деревья и кустарники культивируемые в Украинской ССР. Покрытосеменные / под ред. Н.А. Кохно. – К. : Вид-во "Наук. думка", 1986. – 719 с.
5. Бельгард А.Л. Введение в типологию искусственных лесов степной зоны / А.Л. Бельгард // Искусственные леса степной зоны Украины. – Харьков : Изд-во ХГУ, 1960. – С. 33-55.
6. Базилевич Н.И. Типы биологического круговорота зольных элементов и азота в основных природных зонах северного полушария / Н.И. Базилевич, Л.Е. Родин // Генезис, классификация почв СССР. – М. : Изд-во "Наука", 1965. – С. 101-121.
7. Родин Л.Е. Динамика органического вещества и биологический круговорот зольных элементов и азота в основных типах растительности Земного шара / Л.Е. Родин, Н.И. Базилевич. – М.-Л. : Изд-во "Наука", 1965. – 253 с.

8. Родин Л.Е. Методические указания к изучению динамики и биологического круговорота в фитоценозах / Л.Е. Родин, Н.П. Ремезов, Н.И. Базилевич. – Л. : Изд-во "Наука", 1968. – 143 с.
9. Определитель высших растений Украины / под ред. Д.М. Доброгаева, М.И. Котова, Ю.И. Прокудина. – К. : Изд-во "Наук. думка", 1987. – 546 с.
10. Тарабрин В.П. Фитотоксичность органических и неорганических загрязнителей / В.П. Тарабрин, Е.Н. Кондратюк, В.Г. Башкотов и др. – К. : Изд-во "Наук. думка", 1986. – 216 с.
11. Лаптев А.А. Справочник работника зеленого строителя / А.А. Лаптев, Б.А. Глазачев, А.С. Маяк. – К. : Изд-во "Будівельник", 1984. – 152 с.

Кабар А.М., Пахомов А.Е., Лихолат Ю.В., Опанасенко В.Ф., Валикова В.Е. Исследования древостоя лесопарковой части ботанического сада Днепропетровского национального университета им. Олеся Гончара

С целью дальнейшей реконструкции элементов структуры Ботанического сада Днепропетровского национального университета им. Олеся Гончара исследованы особенности существующего древостоя лесопарковых насаждений сада и другие геоботанические и лесоводческие показатели. Выявлено, что искусственный древостой изученного насаждения находится на стадии старения и разрушения, достигнув этого состояния в условиях города в возрасте около 60 лет.

Ключевые слова: древостой, ботанический сад, ландшафтная и коллекционная части.

Kabar A.N., Pakhomov O.E., Likholat Yu.V., Opanasenko V.F., Valikova V.E. The research of forest stand in Dnepropetrovsk National University named after Oles Gonchar Botanical Garden woodland park part

To further reconstruction of the structural elements of the Botanical Garden Dnepropetrovsk National University of Oles Gonchar investigated existing stand features forest park plantings and other garden geobotanical and silvicultural parameters. Found that artificial stands studied plantations is under aging and destruction, reaching this state in terms of the age of about 60 years.

Keywords: tree stands, botanical garden, landscape and collection of parts.

УДК 631.53:635.927

Ст. наук. сотр. Н.А. Казанская, канд. биол. наук;
мл. наук. сотр. А.В. Клименко; ст. наук. сотр. Н.Г. Вахновская, канд. биол. наук; наук. сотр. О.В. Ключенко, канд. биол. наук – Национальный ботанический сад им. Н.Н. Гришки НАН Украины

ПЕРСПЕКТИВНЫЙ АССОРТИМЕНТ ДЕКОРАТИВНЫХ ДРЕВЕСНЫХ РАСТЕНИЙ ДЛЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ В ЛАНДШАФТНЫХ КОМПОЗИЦИЯХ С КАМНЯМИ В УСЛОВИЯХ ГОРОДА

Изучен и подобран ассортимент декоративных древесных растений для Северо-Восточного интродукционного района Украины с целью создания ландшафтных композиций с камнями. Выявлены наиболее стойкие растения этой группы, которые могут успешно произрастать в условиях мегаполиса. Выделена группа древесных хасмофитов. Предложено разнообразить и расширить возможности применения композиций с камнями в отличие от традиционно принятых небольших композиций.

Ключевые слова: декоративные, древесные растения, ассортимент, композиции, камни.

Вступление. Ландшафтная архитектура и садово-парковое строительство являются неотъемлемой частью современного градостроительства. На современном этапе они охватывают широкий круг вопросов экологии, деко-

ративного садоводства, оздоровления, санитарной гигиены. Создание устойчивого почвенного и древесного растительного покрова имеет чрезвычайно большое значение в практике садово-паркового строительства. Согласно научным исследованиям разных лет [1, 2], растительный покров сдерживает индустриальное воздействие города на природу, сокращает количество пыли и вредных микроорганизмов, улучшает микроклимат территорий, а также предохраняет почвы от эрозии. Температура поверхности, защищенной растительным покровом, на 4-5° ниже, чем над открытой почвой, и на 20° меньше, чем над асфальто-бетоном. Но кроме экологического и оздоровительного значения, растительный покров имеет еще фитоценотическое и декоративное значение. Фитоценотическая роль растительного покрова зависит от ряда факторов, в том числе и от биологических особенностей видов растений. Изучение выбранной группы растений дает возможность целенаправленно использовать их для получения устойчивого покрова, а также усилить декоративный эффект в растительных композициях. Ассортимент растений очень разнообразен. В данной работе мы рассмотрим декоративные древесные растения, которые могут произрастать в условиях современной городской среды, и быть отобранными для определенных ландшафтных композиций.

Задачей наших исследований является: 1) изучение наиболее перспективного видового и сортового ассортимента древесных растений на базе нашего ботанического сада. 2) подбор наиболее стойких и декоративных древесных растений, которые могут быть использованы в ландшафтных композициях с камнями, и успешно произрастать в условиях города.

Объекты и методы. Объекты – перспективная группа декоративных древесных растений, которые могут быть использованы для поставленной задачи.

Методы включили: изучение роста, развития, цветения и плодоношения отобранного ассортимента растений. Изучение их зимостойкости, засухоустойчивости и отношения к почвам.

Для своих исследований мы использовали следующие методики:

- 1) для подбора ассортимента растений мы воспользовались методом сравнительных климатических аналогов, модифицированным Н.А. Кохно, А.М. Курдюком [3]. Исследования проводились в Киеве, который относится к Северо-Восточному интродукционному району;
- 2) для определения засухоустойчивости и морозостойкости пользовались шкалами С.С. Пятницкого [4] и С.Я. Соколова [5], в которых наилучшие показатели соответствуют – 1, наихудшие по засухоустойчивости – 5, по зимостойкости – 8;
- 3) жизненную форму растений определяли по К. Раункиеру [6, 7];
- 4) экоморфы даются по А.Л. Бельгарду и Н.М. Матвееву [8, 9];
- 5) акклиматизационное число рассчитывали по шкале степени интродукции [3];
- 6) показатели роста и развития растений, их цветение и плодоношение, отношения к почвам получены нами в результате личных, многолетних наблюдений.

Цели и анализ исследований. Для испытаний были отобраны декоративные древесные растения, естественные ареалы произрастания, которых

находятся в умеренных областях Северного полушария и, согласно методу сравнительных климатических аналогов, могут быть испытаны в условиях Северо-Восточного интродукционного района Украины. Это древесные растения из крайних северных районов Средиземноморья, Кавказа, Средней Азии, Северных районов Центрального Китая, Северо-Восточного Китая, Кореи и Приморья, Северной части Японии, северных и центральных частей Атлантического и Тихоокеанского регионов Северной Америки [3]. Для каждого вида и культивара декоративных древесных растений мы рассчитали акклиматизационное число, которое указывает на возможность использования изучаемых растений в озеленении Киева. Подобранный нами для изучения ассортимент растений отличается видовым и сортовым разнообразием, выделена группа хасмофитов. На основе анализа ассортимента, метода сравнительных климатических аналогов, показателей зимостойкости и засухоустойчивости, расчета акклиматизационного числа нами была составлена таблица, в которую вошли полученные результаты исследований (см. табл.).

Декоративные древесные растения, так же как и камни, формируют основу любых каменистых композиций, которые можно дополнять почвопокровными и цветочно-декоративными растениями.

Выводы: 1) Культивары древесных растений хотя и считаются достаточно зимостойкими, но недостаток влаги (по шкале С.С. Пятницкого) в условиях Киева отрицательно влияет на их декоративность, что указывает на необходимость дополнительного полива для их выращивания; 2) Недостаток зимостойкости особо не влияет на декоративность большинства видов и культиваров кизильников, не снижает их декоративность, так как они обладают способностью к регенерации. Однако в условиях Киева акклиматизационное число вечнозеленых кизильников и жимолости шапочной составляет только 70 баллов (между хорошей и удовлетворительной акклиматизацией). Для успешного выращивания и использования в композициях вечнозеленых кустарников в Северо-Восточном интродукционном районе Украины их следует сажать в защищенных от ветра местах при дополнительном поливе в засушливые годы; 3) Большинство отобранных и испытанных нами растений имеют акклиматизационное число от 80 до 100 баллов, что соответствует успешности их интродукции и возможности целенаправленного использования для создания композиций с камнями; 4) Выделена группа древесных хасмофитов – растений, которые могут расти среди расщелин камней и на щебнистых осыпях;

5) Ландшафтные композиции растений с камнями могут быть применимы не только в виде небольших каменистых композиций, их следует шире использовать в проблемных местах: на крутых склонах, щебнистых осыпях, по берегам водоемов, вводить в декорирование и укрепление овражно-балочных систем, что характерно для рельефа Киева. Подобные композиции можно использовать на крупных площадях, где кустарники незаменимы, экономично обоснованы по сравнению с применением цветочно-декоративных летников. Пример тому – экспозиция "Горный сад" в НБС им. Н.Н. Гришка и каменистая экспозиция в Ботаническом саду им. А.В. Фомина.

Табл. Характеристика ассортимента декоративных древесных растений

№ з/п	Название вида, культивара (сорта) растений	Высота, м	Жизненная форма	Экоморфа			Декоративность				Зимостойкость	Засухоустойчивость	Адаптивное число
				гелиоморфа**	тип морфа***	тропоморфа****	табитуге	листья, хвоя	цветки, соцветия	плоды, осенняя окраска			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	<i>Berberis thunbergii</i> DC.	1,0	Ph15	ScHe	KsMs	EvrTr, Xsm, CalsPhil	+	+	+	+	1	2	80
	- 'Atropurpurea Nana'	0,5	Ph15	He	KsMs	EvrTr, Xsm, CalsPhil	+	+	+	+	2	2	75
	- 'Aurea'	0,8	Ph15	ScHe	KsMs	EvrTr, Xsm, CalsPhil	+	+	+	+	2	2	75
	- 'Kobold'	0,4	Ph15	ScHe	KsMs	EvrTr, Xsm, CalsPhil	+	+	+	+	2	2	75
2.	<i>Chaenomeles japonica</i> (Thunb.) Lindl.	0,8	Ph15	He	KsMs	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	2	1	100
	- 'Superba'	0,8	Ph15	He	KsMs	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	2	1	100
3	<i>Cotoneaster adpressus</i> Boiss.	0,5-1,0	Ph15	ScHe	Ms	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	2	2	70
4	<i>Cotoneaster conspicuus</i> Murguand в/з	1,0-1,5	Ph10	He	Ms	MsTr	+	+	+	+	2(3)	2	75
5	<i>Cotoneaster dammeri</i> C.K. Schneid. в/з	0,25	Ph10	HeSc	Ms	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	2(3)	2(3)	70
6	<i>Cotoneaster dammeri</i> var. <i>radicans</i> (Dammer ex C.K. Schneid.) C.K. Schneid в/з	0,5	Ph10	ScHe	Ms	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	1(2)	3	80
7.	<i>Cotoneaster horizontalis</i> Decne. в/з	0,5	Ph10	ScHe	KsMs	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	2	1	85
	<i>Cotoneaster microphyllus</i> Wall. ex Lindl. в/з	1,0	Ph10	ScHe	Ms	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	2(3)	3	70
	<i>Cotoneaster perpusillus</i> (C.K. Schneider) Klotz	0,3	Ph15	ScHe	Ms	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	1(2)	2(3)	70
	<i>Euonymus fortunei</i> (Turcz.) Hand.-Maz.	0,3	Ph10	ScHe	Ms	MsTr	+	+	+	+	2	2	75
10.	var. <i>radicans</i> (Siebold ex Miq.) Rehder в/з	0,5	Ph10	ScHe	Ms	MsTr	+	+	+	+	2	2	75
	- 'Emerald Gold' в/з	0,3	Ph10	ScHe	Ms	MsTr	+	+	+	+	2	2	75
11	<i>Juniperus communis</i> L. 'Green Carpet'	0,3	Ph10	ScHe	KsMs	EvrTr, Xsm, CalsPhil	+	+	+	+	1	2	90
	<i>Juniperus horizontalis</i> Moench в/з	0,4	Ph10	He	KsMs	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	1	1	100
	- 'Andorra Compact'	0,4	Ph10	He	KsMs	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	1	2	85
	- 'Blue Moon'	0,4	Ph10	He	KsMs	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	1	2	85
12.	- 'Blue Chip'	0,4	Ph10	He	KsMs	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	1	2	85
	- 'Prostrata'	0,25	Ph10	He	KsMs	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	1	2	85
13.	<i>Juniperus sabina</i> L.	1,0-1,5	Ph10	He	KsMs	EvrTr, Xsm, CalsPhil	+	+	+	+	1	1	100
	- 'Variegata'	0,4	Ph10	He	KsMs	EvrTr, Xsm, CalsPhil	+	+	+	+	1	1	95
	- 'Cupressifolia'	0,4	Ph10	He	KsMs	EvrTr, Xsm, CalsPhil	+	+	+	+	1	1	95
	- 'Tanaiscifolia'	0,4	Ph10	He	KsMs	EvrTr, Xsm, CalsPhil	+	+	+	+	1	1	95

Продолжение табл.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
14.	<i>Juniperus sabina</i> var. <i>davurica</i> (Pall.) Farjon.	0,6	Ph10	ScHe	KsMs	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	1	2	100
	- 'Expansa'	0,4	Ph10	ScHe	KsMs	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	1	2	95
15.	<i>Juniperus squamata</i> Lamb. 'Blue Carpet'	0,3	Ph10	ScHe	KsMs	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	1	2	95
	- 'Blue Star'	0,5	Ph10	ScHe	KsMs	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	1	2	95
16.	<i>Lonicera olgae</i> Regel et Schmalh	0,5	Ph15	He	Ms	MsTr	+	+	+	+	1(2)	2	82
17.	<i>Lonicera pileata</i> Oliv.	0,3	Ph15	He	Ms	MsTr	+	+	+	+	2(3)	2	67
18.	<i>Lonicera caerulea</i> L.	0,5	Ph15	He	Ms	MsTr	+	+	+	+	1(2)	2	82
19.	<i>Magonia aquifolium</i> Pursh. в/з	1,0-1,5	Ph10	HeSc	KsMs	EvrTr	+	+	+	+	2	2	82
	- 'Atropurpurea' в/з	0,6	Ph10	ScHe	KsMs	EvrTr	+	+	+	+	2	2	82
20.	<i>Microbiota decussata</i> Kom в/з	0,5-0,7	Ph10	ScHe	HgrMs	MsTr	+	+	+	+	1	2	87
21.	<i>Pentaphylloides davurica</i> (Nestl.) Ikonn	0,6	Ph15	He	Ms	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	1(2)	2	100
	<i>Pentaphylloides fruticosa</i> L.	1,5	Ph15	He	Ms	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	1(2)	2	100
22.	- 'Goldstar'	0,8	Ph15	He	Ms	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	1(2)	2	100
	- 'Goldteppich'	0,5	Ph15	He	Ms	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	1(2)	2	100
	- 'Kobold'	0,7	Ph15	He	Ms	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	1(2)	2	100
	- 'Princess'	0,8	Ph15	He	Ms	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	1(2)	2	100
	- 'Red Ace'	0,5	Ph15	ScHe	HgrMs	EvrTr, Xsm	+	+	+	+	1(2)	2	100
23.	<i>Pinus mugo</i> Turra	1,0	Ph10	He	KsMs	EvrTr, Xsm, CalsPhil	++	++	+	+	1	2	92
	- 'Mops'	0,4	Ph10	He	KsMs	EvrTr, Xsm, CalsPhil	++	++	+	+	1	2	73
24.	<i>Rosa crenatula</i> Chrschan.	0,8	Ph15	ScHe	Ms	MsTr, CalsPhil	+	+	+	+	1	2	97
25.	<i>Rosa diacantha</i> Chrschan.	0,4-0,6	Ph15	He	Ks	OgTr, Pm	+	+	+	+	2	1	81
26.	<i>Rosa pendulina</i> L.	1,5	Ph15	HeSc	Ms	MsTr, Ptr	+	+	+	+	2	2	85
27.	<i>Rosa pimpinellifolia</i> L.	0,5-1,5	Ph15	He	Ks	EvrTr	+	+	+	+	1	1	100
28.	<i>Rosa pygmaea</i> M. Bieb.	0,2-0,3	Ph15	He	MsKs	OgTr, Ptr	+	+	+	+	2	1	89
29.	<i>Spiraea japonica</i> L.	1,0	Ph15	ScHe	KsMs	MsTr	+	+	+	+	1	1	90
	- 'Crispa'	0,5	Ph15	ScHe	KsMs	MsTr	+	+	+	+	1	1	90
30.	- 'Little Princess'	0,5	Ph15	ScHe	KsMs	MsTr	+	+	+	+	1	1	90
	<i>Stephanandra incisa</i> (Turbr.) Zbl.	1,5	Ph15	ScHe	HgrMs	MsTr	+	+	+	+	1	1	95
	- 'Crispa'	0,5	Ph15	ScHe	Ms	MsTr	+	+	+	+	1	1	95
31.	<i>Symphoricarpos microphyllus</i> Kunth	1,0	Ph15	ScHe	Ms	EvrTr, Xsm, CalsPhil	+	+	+	+	1	2	100
	- 'Hancock'	1,0	Ph15	ScHe	Ms	EvrTr, Xsm, CalsPhil	+	+	+	+	1	2	100
32.	<i>Viburnum opulus</i> L. 'Nanum'	0,5	Ph15	ScHe	HgrMs	MgTr	+	+	+	+	1	2(3)	67

Ph10 – вечнозеленые нанофанерофиты с защищенными почками; Ph15 – нанофанерофиты с опадающей листвою и защищенными почками.

***He – гелиофит; ScHe – сциогелиофит; HeSc – гелиосциофит.

****Hgr Ms – гипромезофит; Ms – мезофит; KsMs – мезоксерофит; MsKs – мезоксерофит; Ks – ксерофит.

****MgTr – мегатроф; MsTr – мезотроф; OgTr – олиготроф; EvrTr – евритроф; Pm – петрофит; Xsm – хасмофит; Pm – псаммофит; CalsPhil – кальцефил.

Література

1. Лаптев О.О. Екологічна оптимізація біогеоценологічного покриву в сучасному урбо-ландшафту. – К. : Вид-во "Випол", 1998. – 205 с.
2. Лянгузов Д.Ю. К вопросу о качестве газона и его роли в экологии мегаполиса // Проблемы озеленения городов. – М. : Альманах ОАО Прима-М. – 2004. – Вып. 10. – С. 120-123.
3. Кохно Н.А. Теоретические основы и опыт интродукции древесных растений в Украине / Н.А. Кохно, А.М. Курдюк. – К. : Вид-во "Наук. думка", 1994. – 186 с.
4. Пятницкий С.С. Практикум по лесной селекции. – М. : Сельхозиздат, 1961. – 271 с.
5. Соколов С.Я. Современное состояние теории акклиматизации и интродукции растений // Интродукция растений и зеленое строительство. – 1957. – Вып. 5. – С. 34-42.
6. Степановских А.С. Экология : учебник [для студ. ВУЗов] / А.С. Степановских. – М. : Изд-во ЮНИИТИ-ДАНА, 2001. – 703 с.
7. Серебряков И.Г. Экологическая морфология растений / И.Г. Серебряков. – М. : Изд-во "Выш. шк.", 1962. – 378 с.
8. Бельгард А.Л. Степное лесоразведение / А.Л. Бельгард. – М. : Изд-во "Лесн. пром-сть", 1974. – 336 с.
9. Матвеев Н.М. Оптимизация системы экоморф растений А.Л. Бельгарда в целях фитоиндикации экотопа и биотопа / Н.М. Матвеев // Вісник Дніпропетровського університету : зб. наук.-техн. праць. – Сер.: Біологія, екологія. – 2003. – Т. 11. – Вип. 2. – С. 105-113.

Казанська Н.А., Клименко А.В., Вахновська Н.Г., Ключенко О.В. Перспективний асортимент декоративних деревних рослин для використання в ландшафтних композиціях з камінням в умовах міста

Вивчено та підібрано асортимент декоративних деревних рослин для Північно-Східного інтродукційного району України з метою створення ландшафтних композицій з камінням. Виявлено найстійкіші рослини цієї групи, які можуть успішно рости в умовах мегаполісу. Виділено групу деревних хасмофітів. Запропоновано урізноманітнити й розширити можливості використання композицій з камінням на відміну від традиційно прийнятих невеликих композицій.

Ключові слова: декоративні, деревні рослини, асортимент, композиції, каміння

Kazanska N.A., Klimenko A.V., Vahnovska N.G., Klunenko O.V. Perspective assortment of decorative woody plants for usage in landscape compositions with stones in urban conditions

Assortment of decorative woody plants for Northeastern introductory area of Ukraine with a purpose of creating landscape compositions with stones has been examined and compiled. The most resistant plants of this group that can grow in megapolis conditions have been found. A group of woody chomophytes has been distinguished. It has been proposed to diversify and expand feasibility of compositions with stones (in contrast to usual compositions).

Keywords: decorative, woody plants, assortment, compositions, stones.

УДК 635.9:581.165

Аспір. С.М. Костенко¹; ст. викл. Ю.І. Косенко –
НУ біоресурсів і природокористування України, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ РОЗМНОЖЕННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ *PHILADELPHUS* L. ЗЕЛЕНИМИ ЖИВЦЯМИ

Наведено результати вегетативного розмноження (метод зеленого живцювання) представників роду *Philadelphus* L. з використанням стимуляторів коренеутворення. Встановлено, що найкраще укорінення живців спостерігається внаслідок зас-

¹ Наук. керівник: проф. С.Б. Ковалевський, д-р с.-г. наук – НУ біоресурсів і природокористування України

тосування "Ukorzeniacz AB aqua", а найгірші результати – у разі використання бурштинової кислоти.

Ключові слова: чубушник, живцювання, вкорінення, стимулятори росту.

Зелені насадження в умовах великих міст є одними з найбільш ефективних засобів підвищення комфортності і якості навколишнього середовища життя громадян. Однак, іноді під час озеленення вулиць посадка дерев неможлива внаслідок великої кількості підземних комунікацій (водопроводу, каналізації, газу, теплопроводу та ін.). У цих випадках найкращою альтернативою є висаджування чагарників, які не потребують глибокого рослинного шару землі, а їх коріння не завдають великих збитків інфраструктурі міста [1].

Серед численних кущів в декоративному садівництві особливої уваги заслуговують чубушники, які цвітуть щорічно і рясно. Завдяки винятковому аромату квіток, з різними термінами цвітіння вони заслужено отримали дуже широке визнання. Чубушники тіньовитривалі, але краще розвиваються і рясніше цвітуть на сонці. Вони не вибагливі до ґрунту, димо-, газо- морозостійкі, стійкі до рекреаційного навантаження. Також, варто зазначити, що чубушники не втрачають своєї декоративності в умовах забрудненого довкілля, вони мало пошкоджуються і мають високу поглинальну здатність протягом всього вегетаційного періоду [4].

Водночас, використання деревних декоративних рослин в озелененні великих населених міст значною мірою зумовлено їхньою здатністю до розмноження. Від цього залежать результати введення в широку культуру будь-якого перспективного виду або культивуру. Втім, під час розмноження цінних декоративних культиварів генеративним способом отримуємо нащадків із зміненими морфологічними ознаками, тому більш прийнятним є вегетативне розмноження, внаслідок чого майбутньому поколінню передаються всі материнські ознаки і властивості [2].

Зважаючи на це, найбільш поширеним і доцільним є розмноження зеленими і здерев'янілими живцями. Розмноження зеленими живцями – це спосіб, який дає змогу за невеликих витрат вихідного матеріалу отримати значну кількість укорінених живців. При цьому є повідомлення про позитивний вплив на укорінення представників роду *Philadelphus* L. з використанням стимуляторів росту [3, 5, 7].

Метою досліджень було вивчення впливу різних стимуляторів коренеутворення на рівень укорінення зелених живців культиварів роду *Philadelphus* L. з метою отримання високоякісного садивного матеріалу.

Матеріали і методи досліджень. Для проведення експериментальних досліджень використовували культивари роду *Philadelphus* L., а саме: *Philadelphus* L. 'Innocente', *Philadelphus* L. 'Avalanche', *Philadelphus coronarius* 'Nana'. Під час вибору об'єктів дослідження керувалися завданням залучити малопоширені види і культиварів інтродукованих рослин з високими декоративними якостями, які користуються попитом в практиці озеленення.

Живцювання проводили в період інтенсивного росту пагонів використовуючи загальноприйняту методику з вегетативного розмноження рослин [6]. У досліді застосовували такі стимулятори коренеутворення: "Ukorzeniacz AB aqua", гетероауксин та бурштинову кислоту, які наносили у вигляді пудри